

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 238/2014-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. mája 2014 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika o sťažnosti D. F., zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Alexander Farkašovský & JUDr. Ladislav Zátorský, Združenie advokátov, Nerudova 6, Košice, v mene ktorej koná advokát JUDr. Ladislav Zátorský, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 34 P/46/2012 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo D. F. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 34 P/46/2012 porušené boli.

1. Okresnému súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 34 P/46/2012 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietáhov.

2. D. F. **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré j e Okresný súd Košice I **p o v i n n ý** vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Košice I j e **p o v i n n ý** uhradiť D. F. trovy konania v sume 340,89 € (slovom tristoštyridsať eur osemdesiatdeväť centov) na účet Advokátskej kancelárie JUDr. Alexander Farkašovský & JUDr. Ladislav Zátorský, Združenie advokátov, Nerudova 6, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 238/2014 z 1. apríla 2014 prijal na ďalšie konanie podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení svojej sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť D. F. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 34 P/46/2012.

K sťažnosti sa po prijatí na ďalšie konanie vyjadril predseda okresného súdu podaním z 22. apríla 2014, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Sťažovateľka dňa 4. 4. 2012 doručila tunajšiemu súdu návrh na začatie konania, predmetom ktorého je zvýšenie výživného na mal. syna Š. B. Vec bola zapísaná do registra P a pridelená na rozhodnutie sudkyňi JUDr. Lýdii Lučivjanskej.

Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, z predloženého súdneho spisu som zistil, že sa jedná o štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti súdu, avšak určitú mieru zložitosti predstavuje skutková stránka veci, nakoľko odporca, otec maloletého Š. B., žije a pracuje vo Veľkej Británii, s čím sú spojené problémy s jeho účasťou na pojednávaniach, s predkladaním listinných dôkazov a podobne.

Súd po doručení návrhu zabezpečil prípravu pojednávania podľa ust. § 114 Občianskeho súdneho poriadku, dňa 23. 4. 2012 odoslal výzvy a poučenia účastníkom konania, odporcovi a kolíznemu opatrovníkovi návrh na začatie konania, aby sa k nemu písomne vyjadrili, požiadal Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Košice o prešetrenie pomerov v rodine a podanie správy.

Prvé pojednávanie vo veci súd nariadil na 16. 4. 2013. Termín tohto pojednávania bol však zrušený z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne.

Po nástupe sudkyne JUDr. Lučivjanskej na materskú dovolenku bola vec dňa 16. 5. 2013 pridelená na rozhodnutie sudkyňi Mgr. Klapáčovej.

Ďalší termín pojednávania bol nariadený na 7. 10. 2013. Na toto pojednávanie sa nedostavil odporca. Pojednávanie bolo odročené na 16. 12. 2013.

Na pojednávaní 16. 12. 2013 súd vypočul matku a otca mal. dieťaťa a pojednávanie odročil za účelom vykonania ďalšieho dokazovania na 24. 2. 2014. Tento termín pojednávania bol zrušený z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne.

Sudkyňa Mgr. Klapáčová dňom 30. 4. 2014 odchádza do starobného dôchodku. Vec bude pridelená podľa Rozvrhu práce Okresného súdu Košice I na rok 2014 inému sudcovi vybavujúcemu agendu registra P.

Na základe uvedeného procesného postupu súdu som dospel k záveru, že súd vo veci nekoná plynulo a v súlade s ust. § 176 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku.

Zistený postup súdu v tomto konaní nasvedčuje tomu, že sťažnosť je dôvodná.“

Prehľad úkonov okresného súdu uvedený v písomnom vyjadrení jeho predsedu z 22. apríla 2014 sa zhoduje s tým, čo vyplýva zo zistení ústavného súdu.

Sťažovateľka vo svojom vyjadrení z 5. mája 2014 k stanovisku okresného súdu okrem iného uviedla:

„Sťažovateľka vo svojej sťažnosti zo dňa 17. 03. 2014 namietala porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov postupom okresného súdu... v konaní vedenom pod sp. zn. 34 P/46/2012. Na príslušnom súde podala návrh na zvýšenie výživného na maloleté dieťa dňa 04. 04. 2012, prvé pojednávanie vo veci samej sa z rôznych dôvodov uskutočnilo až po 19 mesiacoch od začatia konania a do dnešného dňa súd vo veci samej nerozhodol.

Okresný súd Košice I vo svojom stanovisku... označil sťažnosť sťažovateľky za dôvodnú a na základe sťažovateľkou namietaného procesného postupu súdu dospel k záveru, že súd vo veci nekoná plynulo a v súlade s § 176 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku.

So stanoviskom... súhlasíme, považujeme ho za vecne správne a stotožňujeme sa aj s jeho odôvodnením.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietahov, a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno dosiahnuť zásadne právoplatným... rozhodnutím. Nestačí, ak štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až „právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98).

Pri posudzovaní, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako ESĽP) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. III. ÚS 44/08, III. ÚS 288/08). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj danom prípade.

Preskúmaním doterajšieho konania okresného súdu ústavný súd z vyžiadaného spisu vo veci sp. zn. 34 P/46/2012 zistil tieto skutočnosti:

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, dĺžka napadnutého konania o určenie výživného pre maloleté dieťa podľa názoru ústavného súdu nebola závislá od právnej zložitosti veci, čo uviedol aj okresný súd. Ústavný súd nie je toho názoru, že ide o skutkovo zložitejšiu vec z dôvodu, že odporca žije a pracuje vo Veľkej Británii, s čím mali byť spojené problémy s jeho účasťou na pojednávaniach, pretože odporca sa riadne zúčastnil jediného relevantného pojednávania 16. decembra 2013.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky, ústavný súd nezistil, že by vo vyhodnocovanom konaní existovali také závažné skutočnosti, ktoré by mali byť osobitne zohľadnené na ťarchu sťažovateľky v tom zmysle, že by prispela k predĺženiu konania. Ani okresný súd nemal k jej správaniu námietky.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup samotného okresného súdu.

Ústavný súd zistil, že okresný súd za dva roky od podania návrhu okrem jednoduchých úkonov na začiatku konania v apríli 2012 vykonal len jedno relevantné pojednávanie 16. decembra 2013, čo nemožno akceptovať, a uvedený postup okresného súdu nesvedčí o tom, že by svoju činnosť organizoval v súlade s povinnosťou uloženou mu § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, a v súlade s § 176 ods. 3 OSP, podľa ktorého *„vo veciach starostlivosti súdu o maloletých rozhodne súd bez zbytočného odkladu, najneskôr do šiestich mesiacov odo dňa začatia konania“*.

Ústavný súd poukazuje aj na skutočnosť, že okresný súd so zreteľom na povahu veci a jej špecifickosť mal konaniu v tejto veci venovať zvýšenú pozornosť, pretože ide o vec mimoriadne citlivú.

Ústavný súd konštatuje, že postup okresného súdu v období od apríla 2012 (výzvy na vyjadrenie k návrhu) až do decembra 2013 (pojednávanie), a tiež aj doteraz, keď nevykonal iný žiadny relevantný úkon, vykazuje znaky zbytočných prietahov v konaní (priznal to aj okresný súd vo svojom vyjadrení, keď uviedol, že sťažnosť sťažovateľky je dôvodná).

Na základe uvedeného preto ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 34 P/46/2012 došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 34 P/46/2012, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov, a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala aj o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 5 000 €, ktoré okrem iného zdôvodnila na strane 7 svojej sťažnosti.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen deklarovanie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na celkovú dobu konania okresného súdu (2 roky) poznačenú aj zbytočnými priet'ahmi v konaní vedenom na tomto súde pod sp. zn. 34 P/46/2012, berúc do úvahy aj skutočnosť, že sťažovateľka sa o predĺženie tejto doby v zásade nijako nepričinila, a zohľadňujúc konkrétne okolnosti prípadu vrátane pozície sťažovateľky, princípov spravodlivosti a spôsobu zavŕšenia ochrany jeho základných práv považoval ústavný súd priznanie sumy 1 500 € za primerané zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom Advokátskou kanceláriou JUDr. Alexander Farkašovský & JUDr. Ladislav Zátorský.. Právny zástupca si ich uplatnil v sume 340,89 € podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) a bližšie ich aj špecifikoval v sťažnosti.

Ústavný súd zistil, že uplatnená suma je v súlade s touto vyhláškou a sťažovateľke patrí náhrada za jeden úkon právnej služby suma 134 € (vychádzajúc z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2013, ktorá bola 804 €) a paušálna náhrada za jeden úkon 8,04 €. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2014 (príprava a prevzatie vecí a písomné vyhotovenie sťažnosti) po 2 x 134 € a k tomu priznal i náhradu režijného paušálu 2 x po 8,04 €. Keďže právny zástupca sťažovateľky je platiteľom DPH, úhrada trov právneho zastúpenia bola po pripočítaní DPH podľa § 18 ods. 3 vyhlášky priznaná v celkovej sume 340,89 €.

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. mája 2014